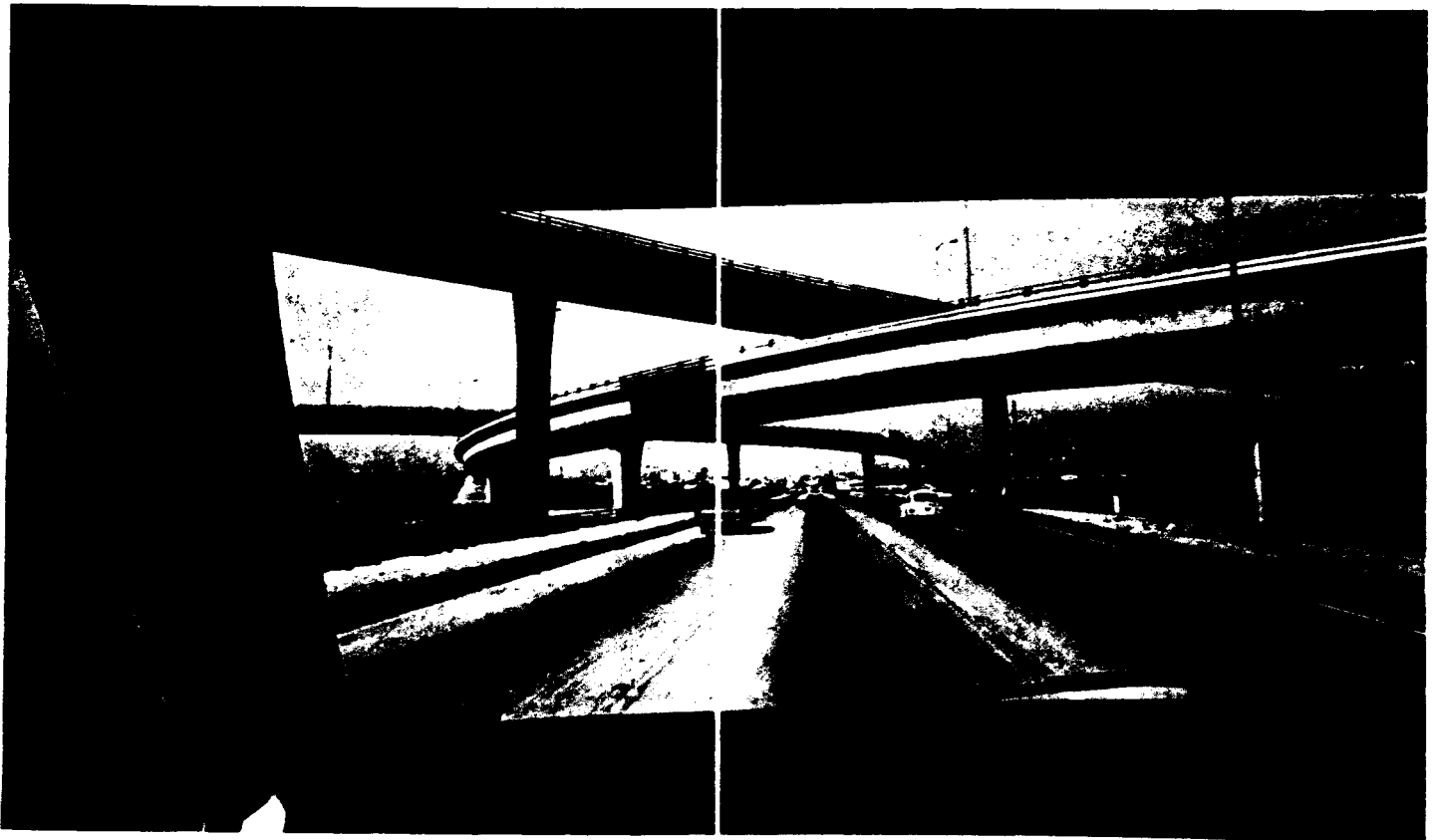

ΣΗΜΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Σωτήρης Βαλντέν

Εισαγωγή

Οι οικονομικές σχέσεις της χώρας μας με τις σοσιαλιστικές χώρες είχαν ιδιαίτερο βάρος στη μεταπολεμική μας ιστορία και κύρια κατά τη δεκαετία 1956-1966. Μετά τη χρονολογία αυτή, το ειδικό βάρος των χωρών αυτών στο εξωτερικό μας εμπόριο φθίνει σημαντικά αν και κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης σταθεροποιείται κάπως. Και σήμερα ακόμη ωστόσο, οι οικονομικές μας σχέσεις με τις σοσιαλιστικές χώρες είναι σημαντικές τόσο συνολικά, όσο και από το γεγονός ότι οι χώρες αυτές απορροφούν μεγάλο μέρος των παθητικών μας προϊόντων. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι το «ανατολικό» μας εμπόριο είναι πάντοτε ένα θέμα πολιτικά «εναίσθητο» στην εσωτερική μας πολιτική, καθόσον εμπλέκεται – ίσως περισσότερο απ' ό,τι πρέπει – στη συζήτηση για τον «εξωτερικό προσανατολισμό» της χώρας.

Κατά τους τελευταίους μήνες το θέμα των οικονομικών σχέσεων με τις σοσιαλιστικές χώρες βρίσκεται πάλι στο κέντρο της επικαιρότητας. Οι λόγοι γι' αυτό είναι πολλοί: πρώτα απ' όλα υπάρχει μία αυξημένη πολιτική βούληση της νέας κυβέρνησης για την ανάπτυξη των σχέσεων αυτών, που μάλιστα συμπιπτει με μία περίοδο

επιδείνωσης του διεθνούς κλίματος και ένταση των αμερικανικών πιέσεων για περιορισμό των σχέσεων Ανατολής-Δύσης. Δεύτερον, είχαμε το χειμώνα αυτό μιάν ασυνήθιστα μεγάλη σοδειά έσπεριδοειδών που δημιούργησε όξυτατο πρόβλημα διάθεσής τους, ενώ τους ερχόμενους μήνες θά υπάρξει επίσης όξυ θέμα διάθεσης της σουλτανίνας της σοδειάς του 1981. Τρίτον, έχουμε τά έντονα συναλλαγματικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν πολλές σοσιαλιστικές χώρες και πρώτα απ' όλα ή Πολωνία και ή Ρουμανία και που έχουν συντείνει στή συσσώρευση ενός χρέους προς τή χώρα μας της τάξης των 120 εκ. \$. Τέλος, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία στό πλαίσιο των τριών προηγούμενων παραγόντων, τό 1981 σημειώθηκε μιά αισθητή κάμψη στίς συναλλαγές μας μέ τίς σοσιαλιστικές χώρες, κάμψη που σέ μεγάλο βαθμό όφείλεται στήν κατάργηση των κλήρικ και σέ άλλες συνέπειες του νέου καθεστώτος της ένταξης μας στήν ΕΟΚ, καθώς και στήν παράλληλη έλλειψη μιās σαφούς και δυναμικής στρατηγικής ανάπτυξης των συναλλαγών αυτών.

Σήμερα, ένα χρόνο μετά την έναρξη ισχύος της συνθήκης προσχώρησης της χώρας μας στή ΕΟΚ, οι οικονομικές μας σχέσεις μέ τίς σοσιαλιστικές χώρες άπειλούνται μέ συρρίκνωση. Η συρρίκνωση αυτή, που δέν είναι σκόπιμη για λόγους ισορροπίας του έξωτερικού μας έμπορίου, αλλά και για λόγους πολιτικούς, δέν είναι, κατά τή γνώμη μας, προϊόν κάποιας σιδηράς νομοτέλειας που εκδηλώνεται μέ την ένταξη, αλλά της μη έπαρκους αντίδρασης της χώρας μας τόσο σέ όρισμένες άρνητικές έπιπτώσεις της ένταξης όσο και στά γενικότερα διαρθρωτικά προβλήματα του έμπορίου μας αυτού. Γι' αυτό και ή διακηρυγμένη πολιτική βούληση της νέας κυβέρνησης, αν όδηγήσει στήν υιοθέτηση μιās δυναμικής και συνεπούς έθνικης στρατηγικής, θά πρέπει νά μπορέσει νά αντιμετωπίσει άποτελεσματικά τό πρόβλημα αυτό.

Τό κείμενο που ακολουθεί προσπαθεί νά δώσει, συνοπτικά, τό «προφίλ» των έμπορικών μας σχέσεων μέ τίς σοσιαλιστικές χώρες. Στηρίζεται βασικά σέ στατιστικά στοιχεία του 1980, δέν παίρνει δηλαδή ύπόψη του τίς εξελίξεις που σημειώθηκαν τό 1981, κι αυτό όχι μόνο έπειδή δέν έχουν άκόμη δημοσιευθεί στοιχεία για όλόκληρο τό έτος αυτό (όταν γραφόταν υπήρχαν στοιχεία μόνο για τό 10-μηνο), αλλά βασικά γιατί έπιδιώκεται νά δοθεί ή εικόνα πριν άρχίσουν νά εκδηλώνονται οι συνέπειες της κατάργησης των κλήρικ και γενικότερα της ένταξης. Έξάλλου τό 1981 άποτελεί έτος μεταβατικό που δέν μπορεί νά χρησιμεύσει για τήν άνάλυση, παρά μόνο για τήν έπισήμανση όρισμένων νέων τάσεων. Μ' άλλα λόγια τό «προφίλ» που δίδεται στό κείμενο αυτό, πρέπει νά θεωρηθεί σάν «βάση σύγκρισης» για τίς μετέπειτα εξελίξεις. Τό κείμενο αυτό άποτελεί τμήμα ευρύτερης μελέτης και έχει ένα χαρακτήρα βασικά «τεχνικό». Πρέπει μάλιστα νά σημειωθεί ότι δέν άφορά όλες τίς σοσιαλιστικές χώρες, αλλά μόνο τίς «Χώρες Κρατικού Έμπορίου» που δέν περιλαμβάνουν τή Γιουγκοσλαβία. Η χρησιμοποίηση της κατάταξης αυτής δέν ύποδηλώνει μιά πρόκρισή του από τόν άρθρογράφο, αλλά σχετίζεται άποκλειστικά μέ τούς «όρους άναφοράς» της μελέτης.

7-3-82

1. Χώρες Κρατικού Έμπορίου (ΧΚΕ): ΕΣΣΔ, ΛΔ Γερμανίας, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ούγγαρία, Βουλγαρία, Άλβανία, Κίνα, Μογγολία, Βιετνάμ, ΛΔ Κορέας, Κούβα. Η Κούβα δέν περιλαμβάνεται στίς ΧΚΕ κατά τούς κανονισμούς της ΕΟΚ. Στη μελέτη αυτή συμπεριλαμβάνεται ή Κούβα, μέ τήν όποία έξάλλου οι ανταλλαγές μας είναι άμελητές, για νά περιέχονται όλα τά κράτη μέλη της ΚΟΜΕΚΟΝ στίς ΧΚΕ. Οι ΧΚΕ ταυτίζονται άρα μέ τόν όρισμό «σοσιαλιστικές χώρες», που χρησιμοποιούν οι άνατολικοί, μέ μόνη εξαίρεση τήν περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας.

1. Οι εξαγωγές: μεγάλη ή σημασία και προβληματική ή διάρθρωσή τους

Οι Χώρες Κρατικού Έμπορίου 1 αποτελούν την τρίτη κατά σειρά μεγέθους αγορά για τη χώρα μας, μετά την ΕΟΚ, τη Μέση Ανατολή και Βορ. Αφρική. Το 1980 οι ΧΚΕ απορρόφησαν ελληνικά προϊόντα αξίας 609 εκ. \$ ή το 11,7% των συνολικών μας εξαγωγών. Οι εξαγωγές προς τις χώρες μέλη του Συμβουλίου Οικονομικής Αλληλοβοήθειας (ΚΟΜΕΚΟΝ)² έφθασαν τα 567 εκ. \$ ή το 10,9% των συνολικών εξαγωγών, κάλυψαν δηλαδή το 93% των εξαγωγών προς τις ΧΚΕ. Ο Πίνακας 1 δίνει μία συνοπτική εικόνα των εξαγωγών μας αυτών.

Τό εξαγωγικό μας έμπόριο προς τις ΧΚΕ αντιπροσωπεύει δέκατα ένα ελάχιστο μέρος των δυτικών εξαγωγών στο έμπόριο Ανατολής-Δύσης: τό 1980 μόλις 0,9% των εξαγωγών των χωρών μελών του ΟΟΣΑ και τό 2,0% των εξαγωγών της ΕΟΚ (10). Ωστόσο ή συμμετοχή των ΧΚΕ στις συνολικές μας εξαγωγές είναι ύψηλή σέ σχέση μέ τις άλλες δυτικές χώρες, αλλά και μέ τις περισσότερες αναπτυσσόμενες. Τό σχετικό ποσοστό (εξαγωγές προς ΧΚΕ επί των συνολικών εξαγωγών) για την Ελλάδα είναι τό υψηλότερο ανάμεσα στις χώρες της ΕΟΚ (11,7% έναντι 7,1% της επόμενης χώρας - της Δ. Γερμανίας), τό δεύτερο ανάμεσα στις χώρες του ΝΑΤΟ και του COCOM³, μετά την Τουρκία (16,9%), και τό τέταρτο ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ (μετά τη Φινλανδία - 20,5%, την Τουρκία και την Αυστρία - 12,7%). (Βλέπε Πίνακα 2α). Εξάλλου και από τις αναπτυσσόμενες χώρες, μικρός σχετικά αριθμός τους, (10 περίπου) έχουν ποσοστά συμμετοχής των ΧΚΕ στις εξαγωγές τους υψηλότερα από την Ελλάδα (βλ. Πίνακα 2β).

Βασικό χαρακτηριστικό των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΧΚΕ είναι ή «στρεβλή» τους διάρθρωση από πλευράς προϊόντων, μέ μεγάλη συμμετοχή των αγροτικών προϊόντων και των πρώτων ύλων και μικρή συμμετοχή των βιομηχανικών προϊόντων, σέ σχέση μέ τις εξαγωγές της ΕΟΚ προς τις ΧΚΕ. Συγκεκριμένα τό 1980, τά βιομηχανικά προϊόντα συμμετείχαν κατά 51% στις συνολικές μας εξαγωγές, αλλά μόνο κατά 24% στις εξαγωγές προς τις ΧΚΕ. Αντίστροφα τά αγροτικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν τό 26% των συνολικών ελληνικών εξαγωγών, αλλά τό 56% των εξαγωγών προς τις ΧΚΕ και οι πρώτες ύλες τό 8% των συνολικών και τό 19% των προς ΧΚΕ εξαγωγών μας. Ασημαντή είναι τέλος ή συμμετοχή των καινομιών στις εξαγωγές μας προς τις ΧΚΕ. Η «στρεβλή» διάρθρωση των εξαγωγών μας είναι ιδιαίτερα έντονη στις περιπτώσεις της ΛΔ Γερμανίας και της Πολωνίας, ενώ αντίθετα δέν ισχύει στην περίπτωση της Βουλγαρίας, και ισχύει αντίστροφα (επικρατοποίηση των βιομηχανικών ειδών και αμελητέες ποσότητες αγροτικών) στις περιπτώσεις της Αλβανίας και της Κίνας (Πίνακας 3).

Η σύγκριση της δομής των ελληνικών εξαγωγών προς τις ΧΚΕ μέ τη δομή των αντίστοιχων εξαγωγών της ΕΟΚ είναι έντυπωσιακή (Πίνακας 4). Αγροτικά και πρώτες ύλες αποτελούν (τό 1979) τό 81% των ελληνικών και τό 9% των κοινοτικών εξαγωγών, και φυσικά τά βιομηχανικά συμμετέχουν κατά 18% στις ελληνικές και κατά 88% στις κοινοτικές εξαγωγές.

Σημειωτέον ότι οι εξαγωγές της κατηγορίας 7 της ΠΤΔΕ (Μηχανήματα και υλικό μεταφορών) καλύπτουν τό 1% των ελληνικών αλλά τό 36% των κοινοτικών εξαγωγών.

Η ιδιομορφία της διάρθρωσης των εξαγωγών μας προς τις ΧΚΕ σημαίνει πως ή χώρα μας εξαρτάται πολύ για τις εξαγωγές της από τις ΧΚΕ όσον αφορά τά αγροτικά και τις πρώτες ύλες, ενώ αντίθετα εξαρτάται πολύ λίγο απ' αυτές όσον αφορά τά βιομηχανικά προϊόντα. Πράγματι οι χώρες Κρατικού Έμπορίου απορροφούν τό 1/4 των αγροτικών μας προϊόντων και τό 29% των πρώτων ύλων αλλά μόνο τό 6% των βιομηχανικών προϊόντων (και τό 1% των πετρελαιοειδών). (Πίνακας 3).

Ιδιαίτερα έντυπωσιακή είναι ή εξάρτηση της χώρας μας από τις ΧΚΕ όσον αφορά όρισμένα σημαντικά προϊόντα, κύρια αγροτικά και πρώτες ύλες. Όπως προκύπτει από τον Πίνακα 5, οι χώρες κρατικού έμπορίου απορρόφησαν τό 1980, σχεδόν τό 9/10 των εσπεριδοειδών μας, τά 4/5 του βαμβακιού, πάνω από τά 2/3 των άκατέργαστων δερμάτων και της σουλτανίνας, τά 65% του βωξίτη και πάνω από τους μισούς χυμούς φρούτων και ύδρογονάνθρακες που εξάγει ή χώρα. Εξάλλου μεγάλη είναι ή εξάρτηση μας από τις ΧΚΕ (30-50%) και σέ όρισμένα άλλα σημαντικά μας προϊόντα: άλευρα, πυρίμαχα, κατεργασμένα δέρματα, καπνά. Είναι δέκατα γεγονός ότι για όρισμένα από τά προϊόντα που αναφέρθηκαν ύπάρχει μία σχετικά καλή κατανομή των εξαγωγών μας σέ αρκετές ΧΚΕ (πορτοκάλια, σουλτανίνα, καπνά, χυμοί). Όμως αυτό δέν ισχύει για όρισμένα άλλα προϊόντα (π.χ. άλευρα, βωξίτες, πυρίμαχα, ύδρογονάνθρακες κ.ά.). Είναι δέ σαφώς προβληματικό τό γεγονός ότι για αρκετά προϊόντα ύπάρχουν χώρες που απορροφούν από μόνης τους πάνω από τό 1/3 των συνολικών ελληνικών εξαγωγών (βαμβάκι - Τσεχοσλοβακία, άλευρα - Βιετνάμ, λεμόνια - ΕΣΣΔ, βωξίτες - Ρουμανία, ύδρογονάνθρακες - Ρουμανία, άκατέργαστα δέρματα - Ρουμανία). Η εξάρτηση της χώρας μας από τις ΧΚΕ στις εξαγωγές εσπεριδοειδών είναι ή πιο σημαντική, καθώς τό προϊόν αυτό είναι φθαστό (και όχι πολύ ανταγωνιστικό), πράγμα που εξασθενεί ιδιαίτερα τη διαπραγματευτική μας θέση.

Η εξάρτηση βασικών εξαγωγικών μας προϊόντων από μικρό αριθμό αγορών σιναντάται, και σέ μεγαλύτερο μάλιστα βαθμό και προς άλλες περιοχές του κόσμου, ιδιαίτερα προς την ΕΟΚ (π.χ. αγγούρια, ροδάκινα, έτοιμα ένδυματα στη Δ. Γερμανία) αλλά και προς τη Μ. Ανατολή και Β. Αφρική (π.χ. τοιμέντα). Αποτέλει άρα ένα από τά σοβαρότερα γενικά διαρθρωτικά προβλήματα των εξαγωγών μας. Ας σημειωθεί έπισης ότι οι ΧΚΕ (άλλά οι χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ) δέν πρέπει νά θεωρούνται μία ένιαία αγορά, ούτε νά θεωρείται πως έχουν ένιαία έμπορική πολιτική. Παρ' όλα αυτά όρισμένα λίγο πολύ κοινα

2 Το Συμβούλιο Οικονομικής Αλληλοβοήθειας (ΚΟΜΕΚΟΝ) έχει τό παρακάτω μέλη: ΕΣΣΔ, ΛΔ Γερμανίας, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, στην Ευρώπη και Κούβα, Μογγολία και Βιετνάμ. Η Αλβανία, που τελικά παραμένει μέλος, δέν συμμετέχει στις λειτουργίες της ΚΟΜΕΚΟΝ από τό 1961 και στη μελέτη δέν θεωρείται μέλος.

3 Στο COCOM (Coordinating Committee, Συντονιστική Επιτροπή) άνήκουν όλα τά μέλη του ΝΑΤΟ πλην της Ισλανδίας, καθώς και ή Ιαπωνία.

χαρακτηριστικά τους (όργάνωση έμπορίου, συναλλαγματικά προβλήματα) είναι δυνατόν να υπαγορευθούν ως ένα σημείο μία κοινή στάση. Προς την ίδια κατεύθυνση είναι δυνατόν να λειτουργούν κι ορισμένα χαρακτηριστικά της «σοσιαλιστικής ολοκλήρωσης» για τις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ (π.χ. συντονισμός σχεδίων), όπως επίσης, ένδεχόμενα, σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις και με εξαιρέσεις, και πολιτικοί παράγοντες.

Συμπερασματικά πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι οι εξαγωγές μας προς τις ΧΚΕ και ιδιαίτερα τις μη βαλκανικές, αποτελούνται σχεδόν αποκλειστικά από προϊόντα «παραδοσιακά», χωρίς δυναμισμό («μαλακά» ή «παθητικά» προϊόντα) και ότι η εξάρτησή μας από τις αγορές των χωρών αυτών, ακριβώς σ' αυτά τα μη δυναμικά προϊόντα, είναι συχνά εντυπωσιακή. Από την άποψη αυτή η διάρθρωση των εξαγωγών προς τις ΧΚΕ αποτελεί οπωσδήποτε ένα ιδιαίτερο πρόβλημα, όξυτερο απ' ό,τι προς τις άλλες περιοχές, ενώ φυσικά οι εξαγωγές μας προς τις ΧΚΕ παρουσιάζουν ελάχιστα κοινά χαρακτηριστικά με τις αντίστοιχες εξαγωγές των υπόλοιπων χωρών της ΕΟΚ.

2. Εισαγωγές: σχετικά μικρή σημασία, μεγάλη συμμετοχή των κρατικών προμηθειών

Σε αντίθεση με τις εξαγωγές, οι εισαγωγές μας από τις ΧΚΕ παίζουν σχετικά περιορισμένο ρόλο στο έξωπαικτό μας έμπόριο. Οι εισαγωγές αυτές έφτασαν το 1980 τα 656 εκ. \$, κάλυψαν δηλαδή το 6,2% των συνολικών εισαγωγών της χώρας, ποσοστό χαμηλότερο όχι μόνο από το αντίστοιχο ποσοστό για τις εισαγωγές από την ΕΟΚ και από τη Μ. Ανατολή και Β. Αφρική, αλλά ακόμη και από το ποσοστό για τις εισαγωγές από την υπόλοιπη Δυτ. Ευρώπη και τις μη ευρωπαϊκές χώρες του ΟΟΣΑ (Β. Αμερική, Ιαπωνία, Αυστραλία, Ν. Ζηλανδία). Είναι χαρακτηριστικό ότι η συμμετοχή των ΧΚΕ στις ελληνικές εισαγωγές είναι μικρότερη απ' ό,τι στις δυτικογερμανικές (περιλαμβανομένων φυσικά και των εισαγωγών από τη ΛΔ Γερμανίας) και μόλις μεγαλύτερη απ' ό,τι στις Ιταλικές, ενώ η απόσταση που μας χωρίζει από άλλες χώρες με υψηλό επίπεδο έμπορου με τις ΧΚΕ (Φινλανδία, Ισλανδία, Τουρκία, Αυστρία) είναι πολύ μεγάλη (βλ. Πίνακα 6). Οι εισαγωγές της Ελλάδας από τις χώρες της ΚΟΜΕΚΟΝ κάλυψαν το 1980 το 93% των εισαγωγών της από ΧΚΕ (612 εκ. \$).

Η κατά προϊόντα σύνθεση των εισαγωγών από τις ΧΚΕ δεν διαφοροποιείται από τη σύνθεση των συνολικών εισαγωγών, όσο στην περίπτωση των εξαγωγών. (Πίνακας 7). Υπάρχει μία υπερεκπροσώπηση των αγροτικών προϊόντων που όφειλεται βασικά στα κρέατα και τα ζώα που εισάγονται (ως το 1980) από ορισμένες χώρες (Πολωνία, Ουγγαρία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Κίνα). Αντίθετα η συμμετοχή των καυσίμων είναι μικρότερη από ό,τι στις συνολικές εισαγωγές, αυτό όμως οφείλεται φυσικά στις εισαγωγές άργου από τη Μ. Ανατολή. Στην πραγματικότητα οι ΧΚΕ βρίσκονται από την άποψη αυτή σε ενδιάμεση θέση ανάμεσα στη Μ. Ανατολή και τη Δ. Ευρώπη, αφού η Σοβ. Ένωση, αλλά και άλλες χώρες κρατ. έμπορου (Πολωνία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Αλβανία) αποτελούν προμηθευτές ενέργειας για την Ελλάδα (πετρελαιοειδή, άνθρακες, ηλεκτρικό ρεύμα). Επισημαίνεται τέλος η υψηλή συμμετοχή μηχανη-

μάτων και ύλικου μεταφορών (κατ. 7 της ΤΤΔΕ) στις εισαγωγές μας από τη ΛΔ Γερμανίας, αλλά και από την Πολωνία και τη Ρουμανία.

Η εξάρτηση της χώρας μας από τις ΧΚΕ είναι γενικά μικρή (Πίνακας 8). Αν εξαιρεθούν τα προϊόντα που εισάγονται από το Δημόσιο (βλ. γι' αυτά παρακάτω), οι περιπτώσεις προϊόντων με πολύ μεγάλη συμμετοχή των ΧΚΕ είναι ελάχιστα και συνήθως δευτερεύουσας σημασίας, με εξαίρεση τα *νωπά κρέατα* και τα *ζώα*, όπου ως το 1980 οι ΧΚΕ ήσαν μαζί με τη Γιουγκοσλαβία (που ωστόσο είχε τη μερίδα του λέοντος) οι μοναδικοί σχεδόν προμηθευτές μας, καθώς και την *ξιλεία* (κύρια από ΕΣΣΔ και Ρουμανία). Σημαντική είναι επίσης η συμμετοχή των ΧΚΕ στις εισαγωγές ορισμένων τροφίμων (τυριά, ψάρια), ορισμένων κατηγοριών ύφαντουργικών (ανάμεσα στα οποία και τα βαμβακερά ύφασματα), χαλυδουργικών και χημικών προϊόντων. Τέλος, σημαντική είναι η συμμετοχή των ΧΚΕ στις εισαγωγές ορισμένων εργαλειομηχανών, κύρια κοπής μετάλλου (τόρνοι, φρέζες). (Το ποσοστό συμμετοχής για ορισμένες τέτοιες μηχανές είναι μάλιστα υψηλότερο απ' ό,τι φαίνεται στο επίπεδο ανάλυσης του Πίνακα 8).

Μεγάλο ρόλο στις εισαγωγές από ΧΚΕ παίζουν οι προμήθειες του κράτους και των οργανισμών που ελέγχονται από αυτό. Οι κρατικές προμήθειες εντοπίζονται βασικά σε δύο κατηγορίες προϊόντων: στις ενεργειακές πρώτες ύλες και την ενέργεια (πετρέλαιο, προϊόντα πετρελαίου, άνθρακες, ηλεκτρική ενέργεια) και στον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και ύλικα μεταφορών για τις ανάγκες του κράτους και των δημοσίων οργανισμών (ΔΕΗ, ΟΤΕ, ΕΒΖ, ΟΑΣ κ.λπ.)⁴. Επίσης η ΑΤΕ εισάγει προϊόντα (λιπάσματα) ή επηρεάζει την εισαγωγή άλλων (τρακτέρ) από ΧΚΕ. Σύμφωνα με έναν χονδρικό υπολογισμό, πάνω από το 40% των συνολικών εισαγωγών της Ελλάδας από ΧΚΕ κατά την πενταετία 1975-79 πρέπει να ήσαν προμήθειες του δημοσίου (με την ευρεία έννοια).

Η εξάρτηση από τις ΧΚΕ στα προϊόντα που εισάγονται από το Δημόσιο είναι συχνά σημαντική και δεν αποδίδεται πάντα καλά από την εξέταση των στατιστικών της ΕΣΥΕ για ένα μόνο έτος (προϊόντα με άστερισκό στον Πίνακα 8). Αν ξετασθεί η περίοδος 1975-79, διαπιστώνεται ότι πάνω από τα 2/3 του σιδηροδρομικού ύλικου (78% μαζί με τη Γιουγκοσλαβία), 60% των λεωφορείων, 25% του τηλεφωνικού ύλικου και 45% των λιπασμάτων, 71% των τηλεφωνικών στύλων, 31% του κάρβουνου και 36% των προϊόντων πετρελαίου που εισήχθησαν στην Ελλάδα, προήλθαν από τις ΧΚΕ. Όσον αφορά τις εισαγωγές άργου πετρελαίου, η εικόνα που δίνουν οι στατιστικές της ΕΣΥΕ είναι πικεπιληντική αφού περιλαμβάνονται και οι εισ-

⁴ Αναφέρονται οι πιο κοινότερες τέτοιες εισαγωγές: ΔΕΗ μονάδες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, κεντρα διανομής και συστήματα μεταφοράς της ενέργειας, εξοπλισμός για τα λειτουργούντα ΟΣΕ σιδηροδρομικού ύλικου: βαγόνια, αυτοκινητάμαξες, ΟΤΕ τηλεπικοινωνιακό ύλικο, Οργανισμοί λιμνών - Γερμανοί, ΕΒΖ έρσοστασια ζαχαρης, ΟΑΣ: λεωφορεία, ΗΛΠΑΠ: τρόλευ, Στρατός: τζιπ, ΔΕΠ έρρινες για εξορυξη πετρελαίου (ύπηρεσια).

αγωγές των εξαγωγικών διυλιστηρίων, ενώ το λιθικό πετρέλαιο που μας πωλούν οι σοβιετικοί καταχωρείται στη Λιβύη.

Στην πραγματικότητα το πετρέλαιο που μας πωλούν οι σοβιετικοί (άσχετα από προέλευση) καλύπτει, παλαιότερα το 15% και σήμερα το 20% περίπου της εγχώριας ζήτησης.⁵

Η εξάρτηση από τις ΧΚΕ στά είδη που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο είναι συχνά μεγάλη, αλλά γενικά όχι τόσο ώστε να δημιουργεί προβλήματα οικονομικού ή άλλου χαρακτήρα. Το πιο έντυπωσιακό είναι το ποσοστό του σιδηροδρομικού υλικού, που όμως κατανέμεται σε αρκετές χώρες (ΛΔ Γερμανίας, Ουγγαρία, Ρουμανία) και που από τη φύση του (κύρια διαγόνια) δεν φαίνεται προβληματικό. Όσον αφορά τις εισαγωγές ενέργειας, η εξάρτησή μας από τις ΧΚΕ, της τάξης του 20-25%, είναι όπωσδήποτε υψηλή σε σχέση με τις αντίστοιχες εισαγωγές των άλλων δυτικών χωρών, πλην των ουδέτερον και της Ισλανδίας (Πίνακας 9), όπου και πάλι το ποσοστό για την Ελλάδα είναι παραπλανητικό). Όμως ως γνωστόν μία σειρά από δυτικοευρωπαϊκές χώρες σχεδιάζουν ένα μερικό αναπροσανατολισμό των προμηθειών τους ενέργειας από τον ΟΡΕC, προς, μεταξύ άλλων, τις ΧΚΕ, έτσι ώστε, στις σημερινές συνθήκες, το ποσοστό της Ελλάδας δεν πρέπει να θεωρείται υπερβολικό, αλλά, αντίθετα, χρήσιμο στοιχείο διαφοροποίησης των πηγών προμηθειάς μας.

Το εισαγωγικό εμπόριο της Ελλάδας από τις ΧΚΕ στερείται γενικά δυναμισμού ιδιαίτερα στα βιομηχανικά προϊόντα υψηλού βαθμού επεξεργασίας. Αν και η ποιότητα των προϊόντων που εισάγονται διαφέρει πολύ, τόσο ανάλογα με το προϊόν, όσο και ανάλογα με τη χώρα προέλευσής τους, παραμένει γεγονός ότι σε όρισμένο βαθμό οι εισαγωγές αυτές υστερούν ποιοτικά και ή πραγματοποιήσή τους, ιδιαίτερα από τον δημόσιο τομέα, αποτελεί έμμεση επίδοτηση των εξαγωγών με κάποιο κόστος που όμως φυσικά συνεκτιμάται με το όφελος της πρόσθετης εξαγωγής. Πάντως η έλλειψη δυναμισμού των εισαγωγών από ΧΚΕ έχει και άλλες αιτίες, εκτός από την ποιότητα, που σχετίζονται με δομικές δυσχερείες από τη διαφορά των συστημάτων και από την οργάνωση του εισαγωγικού εμπορίου.

Παρ' όλο που γενικά οι εισαγωγές από ΧΚΕ δεν αποτελούν παράγοντα αποδιοργάνωσης της ελληνικής αγοράς, αλλά μάλλον αντιμετωπίζουν πρόβλημα για την απορρόφησή τους, υπάρχουν ορισμένα προϊόντα που τόσο στο παρελθόν όσο και πιο πρόσφατα ανταγωνίζονται την εγχώρια παραγωγή και έχουν προκαλέσει τη λήψη επιλεκτικών προστατευτικών μέτρων (ποσοστώσεις, δασμοί αντιντάμπινγκ). Πρόκειται βασικά για ορισμένα είδη υφαντουργικών (δαμβακερά υφάσματα, άλλα είδη από Κίνα) και χαλυδουργικών προϊόντων, είδη πορσελάνης και ορισμένα χημικά. Επίσης ορισμένα κτηνοτροφικά είδη (άρνια, τυριά) χρησιμοποιούν συχνά σαν όργανα αγρονομικής πολιτικής. Όσον αφορά τις προμήθειες του δημοσίου, αυτές κατά κανόνα αφορούν προϊόντα που δεν παράγονται εγχώρια και κατά συνέπεια ανταγωνίζονται κύρια τους προμηθευτές των αναπτυσσόμενων δυτικών χωρών. Έξαιρέση έχει αποτελέσει η εισαγωγή λεωφορείων, όπου, εκτός από τους δυτικούς προμηθευτές, ενδιαφέρονται και οι εγχώριοι κατασκευαστές άμαξιαμάτων.

3. Ιδιαιτερότητες του εμπορίου μας με τις ΧΚΕ

Οι διαφορές των κοινωνικοοικονομικών συστημάτων και της οργάνωσης των εξωτερικών οικονομικών σχέσεων της Ελλάδας και των ΧΚΕ αποτελούν σε τελευταία ανάλυση και τα θεμελιώδη αίτια για' ορισμένες ιδιαιτερότητες στο μεταξύ τους εμπόριο:

α. Υψηλός βαθμός «διμερισμού» (bilateralism). Οι εμπορικές μας συναλλαγές με τις ΧΚΕ χαρακτηρίζονται από ένα υψηλό βαθμό σύνδεσης των εξαγωγών με τις εισαγωγές («διμερισμός»). Ως το 1981 το βασικότερο όργανο για τον διμερισμό ήταν οι συμφωνίες διμερών συμφητισμών (κλήρικ) που ίσχυαν με 8 από τις χώρες αυτές,⁶ καθώς και τα έτησια εμπορικά πρωτόκολλα με αναγραφή των ανταλλακτέων προϊόντων και σχετικών (ένδεικτικών πάντως) ποσοτώσεων που υπογράφονταν κατά τα τελευταία χρόνια με ορισμένες μόνον από αυτές (Ρουμανία, Βουλγαρία, Αλβανία και, εν μέρει, Πολωνία). Πρέπει ωστόσο να υπογραμμιστεί ότι οι συμφωνίες κλήρικ και τα εμπορικά πρωτόκολλα, δεν αποτελούσαν τα μόνα στοιχεία διμερισμού στο εμπόριο με τις ΧΚΕ, πράγμα που αποκτά μεγάλη σημασία με την καταρσίση τους. Άλλα βασικά στοιχεία διμερισμού είναι τα εξής:

Ο κεντρικός σχεδιασμός του εξωτερικού εμπορίου (και γενικότερα της οικονομίας) των ΧΚΕ που προδίδει και γενικά μπορεί να επιβάλλει την ισόρροπη διμερή ανάπτυξη του. Ο κεντρικός σχεδιασμός του εμπορίου είναι θέβαια λιγότερο ή περισσότερο αυστηρός ανάλογα με τη χώρα (με την Ουγγαρία στο «φιλελεύθερο» άκρο και την Αλβανία, ΕΣΣΔ και ΛΔ Γερμανίας στο «συγκεντρωτικό» άκρο). Στις σημερινές συνθήκες, όπου μία σειρά από ΧΚΕ αντιπετυπίζουν όξυμένα συναλλαγματικά προβλήματα (Πολωνία, Ρουμανία, ΛΔ Γερμανίας, Κίνα κλπ), η τάση αυτή για διμερή εξισορρόπηση των εμπορικών ροών ενισχύεται και γίνεται αυστηρότερη (π.χ. εξισορρόπηση σε συντομότερο χρονικό διάστημα ή κατά κλάδους ή και κατά επιχείρηση ακόμη κλπ). Η άκρεια γνωστή περίπτωση στην τάση αυτή είναι η νομοθετική της επιβολή στη Ρουμανία με Νόμο, που επιβάλλει αυστηρή ισορροπία εξαγωγών και εισαγωγών σε τριμηνιαία βάση, σε όλα τα επίπεδα, ακόμη και στην επιχείρηση. Αξίζει να σημειωθεί, ότι δεδομένου ότι οι ΧΚΕ εισάγουν από τις αναπτυσσόμενες δυτικές χώρες προϊόντα απόλυτης προτεραιότητας (υψηλή τεχνολογία, βασικά τρόφιμα) είναι φυσικό, σε συνθήκες συναλλαγματικών δυσχερειών, να ανέχονται ελάχιστα εισαγωγές προϊόντων του τύπου που τους ξάγει γενικά ή Ελλάδα, χωρίς ταυτόχρονα δικές τους εξαγωγές και μάλιστα προϊόντων «παθητικών», που δεν διατίθενται εύκολα στη Δύση.

Το γεγονός ότι η Ελλάδα ενδιαφερόταν πάντα για την

⁵ Γενικά στον αφορά τις προμήθειες του Δημοσίου οι στατιστικές της ΕΣΥΕ είναι συχνά ανεπαρκείς αφού δεν τις καταγράφουν πάντα. Η σύγκριση με τις στατιστικές πληρωμών της Τράπεζας Ελλάδας και με τις αντίστροφες στατιστικές των ΧΚΕ δείχνει - τουλάχιστον ως τα μέσα της δεκαετίας '70 - σημαντικές τέτοιες παραλείψεις σε είδη που δεν σχετίζονται με τις ένοπλες δυνάμεις.

⁶ ΛΔ Γερμανίας, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Αλβανία, Κίνα

τοποθέτηση στις ΧΚΕ προϊόντων «παθητικών (καπνά, σταφίδα, έσπεριδοειδή, κρασιά) όδήγησε από παλιά στη διεξαγωγή μεγάλου μέρους του έμποριού αυτού με συμφωνίες ανταλλαγής διαφόρων τύπων (barter, counter-trade κλπ). Οί συμφωνίες αυτές περιλαμβάνουν δέσμευση για εισαγωγή προϊόντων από τις ΧΚΕ, κατά κανόνα όχι πολύ ανταγωνιστικών, έναντι εξαγωγής ελληνικών προϊόντων. Στην Ελλάδα ο μεγαλύτερος φορέας τέτοιων ανταλλαγών είναι τό ίδιο τό κράτος και οί οργανισμοί που έλέγχει: όλες οί μεγάλες συμφωνίες προμήθειας κεφαλαιουχικού εξοπλισμού και ύλικού μεταφορών από ΧΚΕ προβλέπουν την πληρωμή του συνόλου ή του μεγαλύτερου μέρους της αξίας με ελληνικά, άγροτικά κυρίως, προϊόντα. Σύνδεση άμεση ή έμμεση ανάμεσα σε εξαγωγές και εισαγωγές ύπάρχει σε σημαντικό, αλλά όχι άκριδώς προσδιορισμένο βαθμό, και σό ιδιωτικό και συνεταιριστικό έμπόριο. Είναι γνωστό ότι μεγάλοι εξαγωγείς καπνών, μεταλλευμάτων κλπ. προς ΧΚΕ όπως και όρισμένοι συνεταιρισμοί (π.χ. ΣΕΚΕ), άσχολούνται επίσης και με την εισαγωγή προϊόντων από τις χώρες αυτές, ενώ τό κράτος παρέχει διευκολύνσεις για τέτοιες δραστηριότητες με τό να έπιτρέπει τη χρηματοδότηση των εισαγωγών από τόν εξαγωγέα. Σπανιότερη είναι ή σύνδεση εξαγωγών με εισαγωγές μέσω της βιομηχανικής συνεργασίας (μικτές επιχειρήσεις, έξειδίκευση παραγωγής κλπ.), που ώστόσο κατά τά τελευταία έτη σημειώνει κάποια πρόοδο.

6. *Όλιγοπωλιακή όργάνωση του έμποριού:* Τό έμπόριο Ελλάδας-ΧΚΕ διεξάγεται από έναν περιορισμένο σχετικά άριθμό φορέων:

Άπό την πλευρά των ΧΚΕ οί φορείς του έξωτερικού έμποριού είναι φυσικά οί σχετικά όλιγόαριθμοί οργανισμοί έξωτερικού έμποριού που κατά κανόνα είδικεύονται αλλά και μονοπωλούν συγκεκριμένους τομείς προϊόντων, και, σε όρισμένες περιπτώσεις και χώρες, μεγάλες βιομηχανικές μονάδες. Τό μέγεθος και ή διαπραγματευτική ισχύς των οργανισμών αυτών είναι φυσικά κατά κανόνα πολύ μεγαλύτερη από αυτή των εταιρών τους σε μία μικρή χώρα σαν την Ελλάδα.

Όστόσο και από την ελληνική πλευρά είναι έντονος ό όλιγοπωλιακός χαρακτήρας των φορέων του έμποριού με τις ΧΚΕ. Άπό τη μία βεριά, στις εισαγωγές, κυριαρχεί σε μεγάλο βαθμό τό δημόσιο, από την άλλη όμως και στόν ιδιωτικό τομέα, τόσο στό εισαγωγικό όσο και στό εξαγωγικό έμπόριο κυριαρχεί κατά κανόνα μικρός άριθμός εξαγωγέων/είσαγωγέων για κάθε χώρα και προϊόν (καπνά, σταφίδα, δέρματα, έσπεριδοειδή, κρέατα, ξυλεία κλπ), σγνά δέ παρατηρούνται άκόμη και μονοπωλιακές καταστάσεις. Ό τέτοιος χαρακτήρας των φορέων του ιδιωτικού έμποριού με τις ΧΚΕ είναι βασικά άποτέλεσμα και της προτίμησης των οργανισμών των χωρών αυτών να συναλλάσσονται με μικρό άριθμό, μεγάλων και σταθερών εταιρών, αλλά και των δυσχερειών που παρουσιάζει τό έμπόριο με τις ΧΚΕ για τόν νέο εξαγωγέα/είσαγωγέα. Άπό μία άποψη ή κατάσταση αυτή είναι θετική, άφου ένισχύει τη διαπραγματευτική θέση της ελληνικής πλευράς απέναντι στους κρατικούς οργανισμούς των ΧΚΕ. Άπό την άλλη όμως, ιδιαίτερα στό βαθμό που ή προνομακική θέση όρισμένων επιχειρήσεων συνδέεται με «έκχωρήσεις», βασικά από την πλευρά των χωρών αυτών που δέν είναι πάντα άσχετες με ιδιωτικά συμφέροντα, ή σημερινή δομή μπορεί να λειτουργεί και άνασταλτικά για την

προώθηση και έξυγίανση των συναλλαγών.

Πρέπει να σημειωθεί ότι σημαντικό ρόλο στις οικονομικές, αλλά άκόμη και στις στενά έμπορικές σχέσεις της Ελλάδας με τις ΧΚΕ, παίζουν οί ναυτιλιακοί κύκλοι της χώρας μας. Με βάση τη μεγάλη συμμετοχή της ναυτιλίας ελληνικών συμφερόντων στις διεθνείς μεταφορές έμπορευμάτων προς και από τις ΧΚΕ, ή συνεργασία έχει έτεκταθεί και σε άλλους τομείς, όπως στή ναυπήγηση πλοίων για τούς Έλληνες έφοπλιστές στις άνατολικές χώρες, ή έπισκεπή πλοίων των χωρών αυτών σε ελληνικά ναυπηγεία, αλλά άκόμη και σε έμπόριο κλασικού τύπου.

Η συμμετοχή επιχειρήσεων ξένων συμφερόντων στό έμπόριο της Ελλάδας με τις ΧΚΕ είναι άσημαντη: κύρια πρόκειται για εξαγωγές άντικροτικών από την ETHYL-Hellas (26 εκ. \$ τό 1980, βασικά Τσεχοσλοβακία και Βουλγαρία) και διοξειδίου του μαγγανίου από την TEKOSHA (3,4 εκ. \$, κύρια ΕΣΣΔ). Παλαιότερα ή PECHINEY έξήγε σημαντικές ποσότητες άλουμίνας, κύρια στή Ρουμανία. Έκτεταμένες είναι παραδοσιακά οί εξαγωγές της ύπό ελληνικό έλεγχο πλέον Hellenic Steel ('Αλβανία, Βουλγαρία).

γ. *Η «πολιτική βούληση», ισχυρότατος παράγοντας άνάπτυξης του έμποριού:*

Ήδη από τά δύο προηγούμενα σημεία προκύπτει ότι ή πολιτική βούληση παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, στό έμπόριο μας με τις ΧΚΕ. Στό συμπέρασμα αυτό όδηγούν οί παρακάτω διαπιστώσεις: (α) ή ύπαρξη, με διάφορες μορφές, κρατικού μονοπωλίου στό έξωτερικό έμπόριο του ΧΚΕ αλλά και ό σημαντικός ρόλος του ελληνικού δημοσίου στό σχετικό έμπόριο συντείνουν φυσικά στην αύξημένη σημασία του παράγοντα «πολιτική βούληση». (β) ή έλλειψη αυτόνομου δυναμισμού ή, άκόμη περισσότερο, ή ύπαρξη μιάς «φυσικής ροπής» μείωσης του βάρους του έμποριού Ελλάδας-ΧΚΕ, άποτέλεσμα, σε τελευταία άνάλυση, της διαφοράς των συστημάτων και της άξθανόμενης όλοκλήρωσης της Ελλάδας στόν δυτικό κόσμο, άφήνει σε μεγάλο βαθμό στήν πολιτική πρωτοβουλία των δυο πλευρών την προσπάθεια άντιστάθμισης της και ένδεχόμενα της δημιουργίας σταθερότερων έμπορικών δεσμών, (γ) τό γεγονός ότι σε μεγάλο βαθμό τό έμπόριο με τις ΧΚΕ άποτελείται από «παθητικά» και δευτερεύουσας σημασίας άγαθά για τόν άγοραστή και πάλι αύξάνει τό ρόλο της πολιτικής βούλησης για την ένεργοποίησή του.

Πρέπει να τονιστεί ότι ή έμπορική άλληλεξάρτηση της Ελλάδας με τις ΧΚΕ είναι άσυμμετρική σε βάρος της Ελλάδας, έκτός από την περίπτωση της Αλβανίας, όπου ισχύει τό αντίθετο. Η άσυμμετρία όφείλεται και στό γεγονός ότι οί έπιμέρους διμερείς ροές έχουν μεγαλύτερο βάρος στό ελληνικό έξωτερικό έμπόριο απ' ότι στό έμπόριο του άντιστοιχου έταιρου μας, κυρίως όμως στό γεγονός ότι τά «παθητικά» ελληνικά προϊόντα έξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τις άγορές των ΧΚΕ και σγνά από συγκεκριμένες χώρες, ενώ αντίθετα ή Ελλάδα άποτελεί συνήθως όριακή άγορά για τά «μαλακά» προϊόντα των ΧΚΕ που ανταλλάσσονται με τά ελληνικά. Η διαπίστωση αυτή ύπογραμμίζει τη σχετικά άσθενή διαπραγματευτική θέση της χώρας μας αλλά και τό σημαντικό ρόλο γενικότερων οικονομικών και έξωοικονομικών θεωρήσεων στην έκδήλωση της θέλησης, από την πλευρά κυρίως των εται-

ρων μας, για ανάπτυξη ισόμερων εμπορικών ανταλλαγών. Η κατάσταση αυτή είναι από μία άποψη αντίστροφη από αυτήν που επικρατεί στο εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών της Δύσης με τις ΧΚΕ και οδηγεί, μεταξύ άλλων, στο συμπέρασμα ότι η χώρα μας έχει σχετικά μεγάλο οικονομικό συμφέρον από τη διατήρηση και προώθηση καλών πολιτικών σχέσεων με τις ΧΚΕ και γενικότερα από την ύπαρξη κλίματος ύφεσης στην Ευρώπη. Πρέπει ωστόσο να αποφεύγονται όρισμένες απλοποιητικές αναλύσεις περί διασύνδεσης (linkage) οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων, που υποτιμούν το αυτόνομο συμφέρον και των δύο πλευρών για την ανάπτυξη των οικονομικών (όπως και των πολιτικών) σχέσεων.

4. Συμπεράσματα

Το επίπεδο των συναλλαγών μας με τις ΧΚΕ είναι σχετικά υψηλό, μπορεί δέ να ειπωθεί ότι στη σημερινή τους σύνθεση, που περιλαμβάνει μεγάλο ποσοστό αλλαγής παθητικών προϊόντων και προς τις δύο κατευθύνσεις, διατηρούνται «τεχνητά» στά επίπεδα αυτά από τους μηχανισμούς του «διμερισμού» και, κύρια μέχρι σήμερα, από το σύστημα κλήρυγκ.

Όσοσο το επίπεδο αυτό του εμπορίου δεν πρέπει να θεωρείται αυτό καθαυτό υψηλό, αν ληφθούν υπόψη τόσο η γεωγραφική θέση της χώρας μας, όσο και οι παραδοσιακοί της εμπορικοί δεσμοί με τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης. Πράγματι, αν εξεταστούν οι τέσσερις άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες που συνορεύουν με ΧΚΕ (παραλείπεται η Νορβηγία), διαπιστώνεται ότι για τις τρεις (Φινλανδία, Αυστρία, Τουρκία) ή συμμετοχή των ΧΚΕ τόσο στις εξαγωγές όσο και στις εισαγωγές τους είναι μεγαλύτερη, κατά κανόνα δέ αισθητά, απ' ό,τι στο εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας. Ακόμη και ο εμπορικός κολοσσός που είναι ο ΟΔ Γερμανίας, ή τέταρτη χώρα, έχει ποσοστό υψηλότερο από το ελληνικό στις εισαγωγές και λίγο χαμηλότερο στο συνολικό εμπόριο (6,9% έναντι 7,8% το 1980). Επί πλέον η κατανομή κατά χώρες του ελληνικού εμπορίου με τις ΧΚΕ είναι ιδιαίτερα ισορροπημένη: δεν παρατηρείται κυριαρχία μιάς από τις χώρες αυτές, ή έστω μικρού αριθμού τους, σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει σε όρισμένες από τις άλλες χώρες με υψηλά επίπεδα ανταλλαγών με τις ΧΚΕ (π.χ. έντονη κυριαρχία της Σοβ. Ένωσης στο σχετικό εμπόριο της Φινλανδίας, Ίσλανδίας, Ινδίας). Ακόμη, η κατανομή του ελληνικού εμπορίου με τις ΧΚΕ κατά χώρες είναι πιο άρμονική και σε σχέση με το εμπόριο μας με άλλες ζώνες, όπως η ΕΟΚ (μεγάλο βάρος Δ. Γερμανίας) ή και η Μ. Ανατολή και Β. Αφρική (κυριαρχία Σ. Αραβίας και Λιβύης).

Πρέπει επίσης να ληφθεί υπόψη το παραδοσιακά υψηλό επίπεδο των συναλλαγών μας με τις ΧΚΕ. Όπως φαίνεται στη Γραφική Παράσταση 1, το εμπόριο της Ελλάδας με τις ΧΚΕ δρασκόταν παλιότερα σε πολύ υψηλότερα σχετικά επίπεδα, μειώθηκε δέ ριζικά μετά το 1966, στη διάρκεια της επταετίας. Κατά την περίοδο της μεταπολίτευσης έχει βασικά σταθεροποιηθεί, ενδεχόμενα με μία ελαφρότατη ανοδική τάση που είναι αποκλειστικά αποτέλεσμα των εισαγωγών και ειδικότερα των ανατιμήσεων του πετρελαίου.

Η αναγτιστοιχία που παρατηρείται ανάμεσα στο ειδικό βάρος των ΧΚΕ στις εισαγωγές και στις εξαγωγές μας οφείλεται

στην έλλειμματικότητα του συνολικού μας εμπορίου και όχι στην πλεονασματικότητα του εμπορίου με τις ΧΚΕ. Το τελευταίο αυτό είναι επίσης έλλειμματικό, αλλά πολύ λιγότερο από το συνολικό μας εμπόριο (κατά την πενταετία 1976-80, οι εξαγωγές κάλυψαν το 75% των εισαγωγών από ΧΚΕ, ενώ το αντίστοιχο ποσό για το συνολικό μας εμπόριο είναι 43%). Συνάγεται, με δοσμένη την τάση του εμπορίου με υψηλό βαθμό διμερισμού να εξισορροπεί στο επίπεδο της χαμηλότερης των δύο ροών, ότι μία μείωση του βαθμού εξάρτησης των εξαγωγών μας, συνολικά, από τις ΧΚΕ θα σήμαινε σημαντική συρρίκνωση του συνολικού επιπέδου των συναλλαγών.

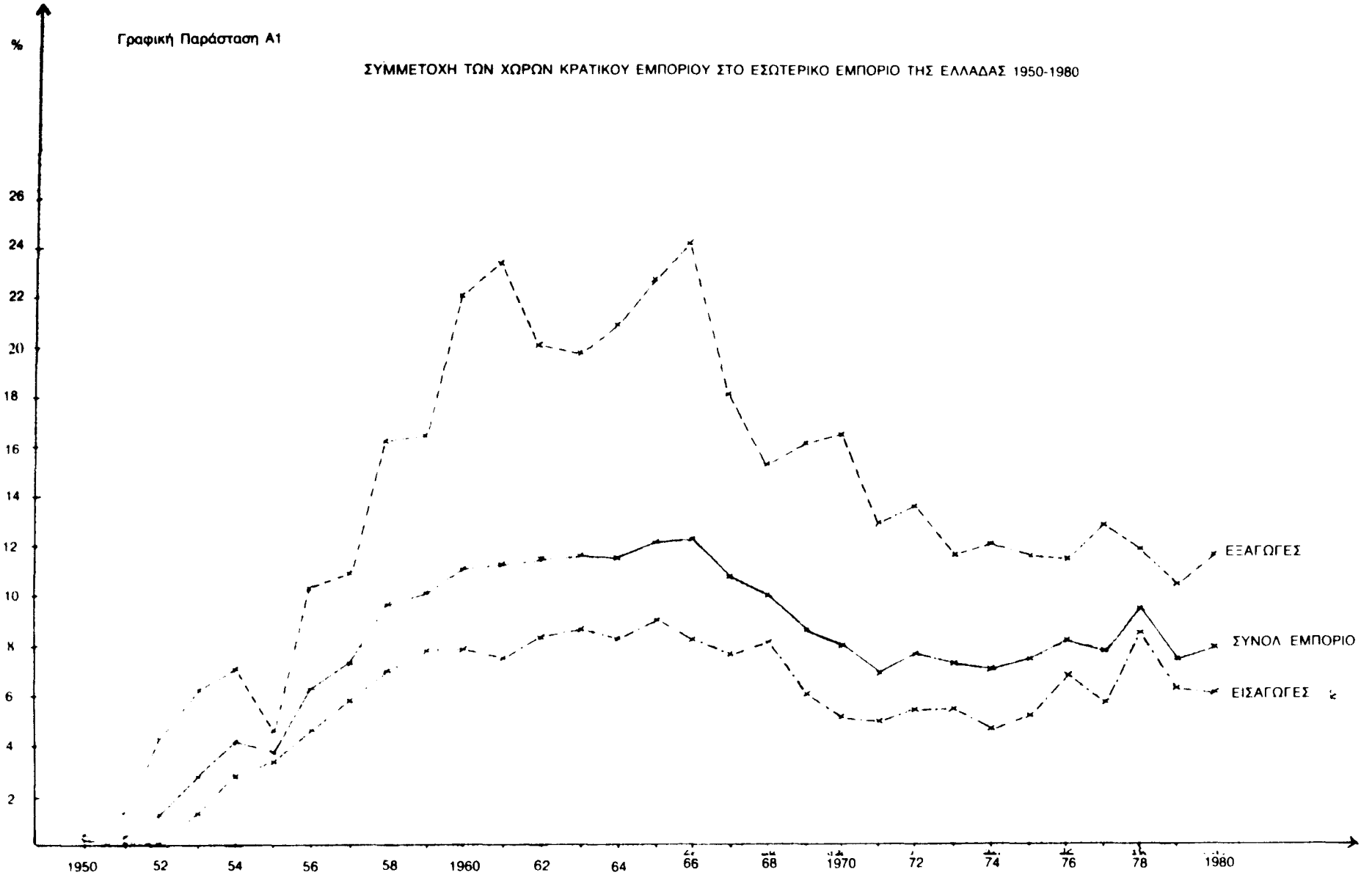
Αντίθετα με τις παρατηρήσεις των προηγουμένων παραγράφων, το επίπεδο εξάρτησης της χώρας μας από τις ΧΚΕ στις εξαγωγές όρισμένων, και μάλιστα κατά κανόνα παθητικών μας προϊόντων, είναι σαφώς υπερβολικό. Το πρόβλημα αυτό είναι μέρος του προβλήματος της «στροβίλης» διάθραξης των εξαγωγών μας προς την περιοχή και γενικότερα της έλλειψης δυναμισμού του εμπορίου αυτού και προς τις δύο κατευθύνσεις. Η σημερινή δομή του εμπορίου μας με τις ΧΚΕ είναι δυσμενής και επί πλέον ασυμμετρική σε βάρος μας όσον αφορά τη διαπραγματευτική δύναμη. Συνεπώς το βασικό πρόβλημα που τίθεται για το εμπόριο αυτό είναι η «εξυγίανση» του, με την παράλληλη όμως εμφύσηση ενός δυναμισμού, χωρίς δηλαδή μιά συρρίκνωση του, καθώς και το επίπεδο του συνολικά δεν είναι υπερβολικό και αντίθετα συμβάλλει στη γενικότερη γεωγραφική ισορροπία του εξωτερικού μας εμπορίου.

Φεβρουάριος 1982

Γραφική Παράσταση Α1

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 1950-1980

Χωρες Κρατικού Εμπορίου: ΕΣΣΔ, ΛΔ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ, ΠΟΛΩΝΙΑ, ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΡΟΥΜΑΝΙΑ, ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΑΛΒΑΝΙΑ, ΚΙΝΑ, ΛΔ ΚΟΡΕΑΣ, ΜΟΓΓΟΛΙΑ, ΚΟΥΒΑ (άπό τό 1961) Β ΒΙΕΤΝΑΜ (άπό τό 1976 ΚΑΙ ΝΟΤΙΟ ΝΙΕΤΝΑΜ) Δέν περιλαμβάνεται τό έμπόριο μέ ΛΔΓ 1950-52, πλόν των έξαγωγων καπνου

Πηγή: Έπεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΕΜΠΟΡΙΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

	ΣΥΝΟΛΟ ΕΜΠΟΡΙΟΥ Μέσος ετήσιος αύξητικός ρυθμός 1975-80	ΕΞΑΓΩΓΕΣ					ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ					ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	
		Υψος		Εξισοζύγιο (έκ.δ)			Υψος εισαγωγών (έκ.δ)		Σύνθεση επί συν. εισαγ. από ΧΚΕ			ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	
		1978	1979	1980	1975-79	1980	1978	1979	1980	1975-79	1980	1975-79	1980
ΕΣΣΔ	9,6*	94,2	54,9	90,9	24	15	261,0	205,1	151,2	36	23	49	60
ΛΔ Γερμανίας	18,1	37,6	44,8	50,6	10	8	99,6	65,8	79,0	12	12	60	64
Πολωνία	16,3	49,7	60,7	90,6	13	15	68,5	65,1	74,1	11	11	91	122
Τσεχοσλοβακία	17,4	56,7	48,1	76,8	12	13	46,8	57,5	72,3	9	11	101	106
Ούγγαρια	34,9	33,5	38,2	58,7	7	10	57,4	70,3	69,2	9	11	62	85
Ρουμανία	14,1	61,2	53,7	93,7	15	15	73,9	49,0	71,5	11	11	94	131
Βουλγαρία	28,1	51,1	60,0	63,5	13	10	52,6	79,4	93,9	10	14	90	68
Κίνα	39,2	2,3	3,4	13,1	1	2	2,1	9,6	25,6	1	4	79	51
Αλβανία	26,7	11,2	13,1	28,8	3	5	4,3	8,7	10,5	1	2	170	275
Βιετνάμ	...	-	31,3	42,7	2	7	0,1	0,0	0,1	0	0
Μογγολία	...	-	-	-	-	-	0,0	0,0	0,1	0	0
Κούβα	...	0,0	-	-	0	-	0,1	0,0	0,5	0	0
ΛΔ Κορέας	...	-	-	-	0	-	0,0	0,4	8,6	0	1
Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ	17,7	384,0	391,7	567,5	97	93	660,0	592,2	611,9	98	93	72	93
Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ-Ευρώπ.	16,9	384,0	360,4	524,8	94	86	659,8	592,2	611,2	98	93	70	86
Μικρές Ευρωπαϊκές ¹	20,3	301,0	318,6	462,7	73	76	403,1	395,8	470,5	63	72	84	98
Μη Ευρωπαϊκές	64,3	2,3	34,7	55,8	3	9	2,3	10,0	34,9	1	5	244	160
Βαλκανικές ²	20,8	123,5	126,8	186,0	30	31	130,8	137,1	175,9	23	27	96	106
Χώρες Κρατ. Έμπορ.	18,3	397,5	408,2	609,4	100	100	666,4	610,9	656,6	100	100	73	93
Σύνολο	15,8	3335,9	3688,2	5189,0			7757,6	9618,6	10628,5			42	49

1. Ευρωπαϊκές πλην ΕΣΣΔ / 2. Ρουμανία, Βουλγαρία, Αλβανία/ 3. Έτος βάσης 1974. Μέθοδος γραμμικής παλινδρόμησης

* Συντελεστής συσχέτισης < 0,800

Πηγή : Έπεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Πίνακας 2B

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ 1979

	Συμμετοχή ΧΚΕ %
Σουδάν	27,9
Αίγυπτος	19,9
Αφγανιστάν	18,8
Μαλί	18,8
Γκάνα	16,2
Μπαγκλα Ντές	16,0
Συρία	15,9
Ινδία	15,7
Αίθιοπία	11,2
Αργεντινή	10,8
Σολ Λάνκα	10,7
Τόγκο	10,0
Αίθιοπία	9,0
Ελλάδα	10,5

Πηγή : IMF, Direction of Trade Statistics. Yearbook 1981. (Έπεξεργασία)

Πίνακας 2α

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ* ΚΑΙ
ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΟΜΕΚΟΝ ΣΤΙΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ 1980

χ ώ ρ α	Χώρες κρατικού έμπορίου	Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ
Φινλανδία	20,5	19,9
Τουρκία	16,9	16,9
Αύστρια	12,7	12,1
<u>Έλλάδα</u>	<u>11,2</u>	<u>10,9</u>
Αύστραλία	10,0	6,2
Ίσλανδία	9,7	9,7
Ίσπωνία	7,2	3,0
Δ.Γερμανία	7,1**	6,5**
Γαλλία	4,7	4,5
Σουηδία	4,5	4,2
Καναδάς	4,4	3,3
Έλβετία	4,2	3,7
Ίταλία	4,0	3,6
Ίσπανία	3,9	3,5
ΗΠΑ	3,4	1,7
Ίνωμ.Βασίλειο	2,7	2,4
Δανία	2,7	2,5
Βέλγιο-Λουξεμβούργο	2,3	2,1
Όλανδία	2,2	2,0
Πορτογαλία	2,2	2,2
Νορβηγία	1,9	1,5
Ίρλανδία	1,6	1,5
Νέα Ζηλανδία	7,0***	5,1***
ΕΟΚ (10)	4,4**	4,1**
ΟΟΣΑ	4,9**	3,8**

* Περιλαμβάνεται η Κούβα. Δεν περιλαμβάνεται η Άλβανία

** Περιλαμβάνονται οι εξαγωγές της ΟΔΓ προς την ΛΔΓ

*** 1979. Δεν περιλαμβάνεται η Κούβα

Πηγή : OECD , Statistics of Foreign Trade, Series A, Dec. 1981

Για Ν.Ζηλανδία : UN, Yearbook of International Trade
Statistics, 1979

Για έμπόριο ΟΔΓ - ΛΔΓ : GATT, International Trade
1980/81.

Πίνακας 3

ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΟΝΤΩΝ 1980

Κατηγορία προϊόντων	Συμμετοχή στις συνολικές έλληνικές εξαγωγές κατηγ. 2			Σύνθεση ελληνικών εξαγωγών (%)												
	Χώρες κρατ. εμπορ.	Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ	Χώρες "κλήρικ"	Σύνολο	ΧΚΕ	Χώρες										
						ΚΟΜΕΚΟΝ	ΕΣΣΔ	ΛΔ	Γερμ.	Πολων.	Τσεχ.	Ουγγ.	Ρουμ.	Βουλγ.	ΑΑΒ.	Κίνα
Αγροτικά προϊόντα (κατ. ΤΠΕ 0+1+4)	25	25	18	25,7	55,5	59,5	56,9	87,4	83,5	48,2	62,9	36,4	24,7	1,3	0,0	
Μη έδωδιμες πρώτες ύλες (κατ. ΤΠΕ 2)	29	27	25	7,8	19,0	18,9	15,0	10,9	11,4	30,2	13,5	37,2	18,7	18,1	23,7	
Όρυκτά καύσιμα, κλπ. (κατ. ΤΠΕ 3)	1	1	1	15,5	1,6	1,3	2,3	0,2	1,1	-	1,6	2,3	1,8	-	19,7	
Βιομηχανικά προϊόντα (κατ. ΤΠΕ 5+6+7+8)	6	4	5	50,8	23,9	20,3	25,7	1,5	4,0	21,6	22,1	24,2	54,9	80,5	56,6	
Σύνολο	12	11	9	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	

Σημείωση : α. Στά άθροίσματα περιλαμβάνονται και οι χώρες που δεν παρουσιάζονται αναλυτικά, βασικά το Βιετνάμ. Το 99% των εξαγωγών προς Βιετνάμ ανήκει στην κατηγορία 0 (άλευρα).
β. Υπενθυμίζεται ότι προϊόντα όπως το βαμβάκι και τα άκατέργαστα δέρματα καταγράφονται στις πρώτες ύλες (κατ.2).

* Χώρες με τις οποίες ίσχυαν συμφωνίες κλήρικ ως τις 31/12/80.

Πηγή : Έπεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Πίνακας 4

ΣΥΝΘΕΣΗ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΤΟΝΤΩΝ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ
ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΟΚ(9) 1979

Κατηγορία προϊόντων	Ελλάδα	ΕΟΚ (9)*
Αγροτικά Προϊόντα (κατ. ΤΠΕ 0+1+4)	57,0	7,0
Πρώτες ύλες, μη έδωδιμες (κατ. ΤΠΕ 2)	24,4	2,4
Όρυκτά καύσιμα κλπ (κατ. ΤΠΕ 3)	0,8	1,6
Βιομηχανικά Προϊόντα (κατ. ΤΠΕ 5+6+7+8)	17,8	88,2
από τα οποία		
Μηχανήματα και υλικά μεταφορών (κατ. ΤΠΕ 7)	1,1	35,6
Σύνολο	100,0	100,0

* Δεν περιλαμβάνονται οι εξαγωγές της Ο.Δ. Γερμανίας προς τη Λ.Δ. Γερμανίας

Πηγή : OECD, Statistics of foreign trade.
Series C.

1980

Συμμετοχή στις συνολ. εξαγ. του προϊόντ.

Κωδικός ΠΔΕ	Π ρ ο ὕ ο ν	Συμμετοχή στις συνολ. εξαγ. του προϊόντ.			Βασικοί πελάτες (επί συνολ.εξαγ.πρός ΧΚΕ)	Συντελεστής συγκέντρωσης*	
		ΧΚΕ	Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ	Χώρες *			
ex 057	Έσπεριδοειδή	87	87	63	92,7	ΕΣΣΔ(28), Ρουμαν.(25), Πολ.(18)	0,443
263	Βαμβάκι	80	68	80	33,4	Τσεχολ.(56), Πολ.(20), Άλβ.(16)	0,525
211	Δέρματα άκατέργαστα	70	69	75	31,8	Ρουμ.(46), Τσεχ.(12), ΛΔ Γερμ.(11)	0,617
ex.057 52	Σουλτανίνα	69	69	69	68,7	Ούγγ.(34), Πολ.(27), ΛΔ Γερμ.(22)	0,519
287.31	Βωξίτης	65	65	38	32,2	Ρουμανία(58), ΕΣΣΔ (42)	0,508
058.5	Χυμοί φρούτων & λαχαν.	57	57	55	22,5	Πολ.(37), ΛΔ Γερμ.(30), Ούγγ.(12)	0,716
511	Υδρογονάνθρακες κλπ	55	55	54	7,6	Ρουμ.(65), Βουλγ.(26), Ούγγ.(7)	0,511
046	Άλευρα εκ σίτου	45	45	-	42,4	Βιετνάμ (100)	0,700
662	Πυρρίμαχα κλπ	39	36	39	9,9	Ρουμ.(67), Βουλγ.(20), Άλβ.(9)	0,706
611	Δέρματα κατεργασμένα	35	19	18	5,3	ΕΣΣΔ (50), Κίνα (46)	0,677
121	Καπνά	33	33	21	67,3	ΕΣΣΔ(35), Πολ.(29), Τσεχολ(14)	0,503
674	Μεγάλα πλατέα καί λαμαρίνες από χάλυβα	22	12	22	19,0	Άλβανία(46), Ούγγ.(26), Ρουμ.(21)	0,572

* Χώρες με τις οποίες έσχαν συμφωνίες κλήρικκ ως τις 31/12/80

** Δείκτης για τη γεωγραφική συγκέντρωση των εξαγωγών του προϊόντος ανάμεσα στις ΧΚΕ. Υπολογίζεται με τον τύπο:

$$p = \frac{\sum \frac{x_i}{x}}{x} \text{ όπου } x_i \text{ σέ εξαγωγές προς τή χώρα } i \text{ καί } x \text{ οί συνολικές εξαγωγές προς τις ΧΚΕ.}$$

Πηγή : Έπεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ

Πίνακας 6

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΟΜΕΚΟΝ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ
ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

1980

	Χ.Κ.Ε	Χώρες ΚΟΜΕΚΟΝ
Φινλανδία	24,9	24,7
Ίσλανδία	11,3	11,1
Τουρκία	10,8	10,8
Αύστρια	9,9	9,7
Δ. Γερμανία	6,6	6,2
Έλλάδα	6,2	5,8
Ίταλία	5,9	5,4
Σουηδία	5,2	4,8
ΕΟΚ (10)	4,6	4,3
ΟΟΣΑ	4,1	3,4

Σημείωση : Περιλαμβάνεται ή κούβα καί οί εισαγωγές τής ΟΔΓ από ΛΔ Γερμ.
Δέν περιλαμβάνεται ή Άλβανία.Πηγή : Έπεξεργασία στοιχείων : OECD, Statistics of Foreign Trade,
Series A Dec. 1981.

Έμπόριο ΟΔΓ-ΛΔΓ, Financial Times 5/1/81.

Πίνακας 9

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ*
ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, 1979

	Συμμετοχή ΧΚΕ %	Ύψος εισαγ. από ΧΚΕ εκ. \$
Φινλανδία	67,3	2033
Ισλανδία	52,7	85
Αυστρία	35,1	879
Έλβετία	21,3	735
Σουηδία	16,1	1012
Τουρκία	13,8	244
Δανία	12,5	452
Δ.Γερμανία**	11,1	3440
Πορτογαλία	11,1	141
Ιρλανδία	10,6	126
Ιταλία	10,3	1901
Όλλανδία	8,1	1101
Νορβηγία	6,9	143
Έλλάδα	6,8	137
Γαλλία	6,2	1427
Ηνωμ. Βασίλειο	4,8	585
Ισπανία	3,8	294
Βέλγιο- Λουξεμβούργο	3,2	275
ΕΟΚ (9)**	8,3	9308
ΕΟΚ (9)έξωκ. έμπ.**	11,0	
ΟΟΣΑ**	6,5	16807

* Εισαγωγές προϊόντων της κατηγορίας 3 της ΤΙΔΙ

** Δεν περιλαμβάνονται οι εισαγωγές της ΟΔ Γερμανίας από τη ΛΔ Γερμανία

Πηγή : OECD, Statistics of foreign Trade
Series C. (Έπεξεργασία).

ΣΥΝΕΣΗ ΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΣΗ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΟΓΩΝ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΜΠΟΡΙΩΝ
 ΚΑΤΑ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ 1980

κατηγορία προϊόντων	Συμπεριφορά στις συναλλαγές		Συνέσεση Εμπόρων											
	ΕΙΣΑΓΟΓΕΣ	ΕΙΣΑΓΟΓΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ	ΚΑΘΕΣ *	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	ΚΑΘΕΣ	
Κατηγορία προϊόντων	11	10	6,4	14,6	14,4	1,1	0,9	24,8	6,7	47,8	10,8	23,1	29,6	17,7
Μη έδωτους ποσότητες	6	4	6,7	6,6	7,0	11,8	2,1	4,0	7,1	3,9	12,7	3,9	2,2	0,4
Ομοειδή προϊόντα	4	1	23,4	15,2	15,3	47,4	0,0	7,8	1,4	0,3	2,2	13,9	59,9	0,4
Επισημασμένα Π.Κ. (κατηγορίες 5-6+7-8) από τα οποία	6	5	61,3	63,6	63,3	39,5	97,0	63,4	54,7	46,2	74,3	59,1	8,2	81,6
Μακροτα & μικροτα ποσοστών	7	5	36,0	36,6	41,3	30,4	85,2	52,7	23,0	22,2	48,4	31,3	-	2,0
Σύνολο	6	5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Σημειών : Στά όμοιοιότητα περιλαμβάνονται και μικροεξαγωγές από κοινά, Μογγολία, Βιετνάμ.

* Χώρες με τις οποίες έχουν συναλλαγές κτηνικά

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ - ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ 1980

Όμάδα ΤΤΔΕ	% συμμε- τοχής των ΧΚΕ	όξια εισαγω- γών από ΧΚΕ (έκ.\$)	Βασικοί προμηθευτές (% επί του συνόλου εισα- γωγών από ΧΚΕ)
001 Ζώα ζώντα	80,8	18,3	Πολωνία (54), Βουλγαρία (40)
658 Έτοιμα είδη εξ ύφαντικών ύλων (λοιπά)	59,6	15,5	Κίνα (97)
711 Συσκευές άτμολεβήτων κλπ	42,0*	7,2	ΕΣΣΔ (54), Ούγγαρια (44)
562 Λιπάσματα βιομηχανικά	36,3*	7,5	Ρουμανία (47), Βουλγαρία (42), Αλβανία (8)
783 Λεωφορεία κλπ	35,0*	9,6	Ούγγαρια (100)
716 Μηχανές και συσκευές ηλεκτρ., περιστροφ.	31,7*	13,3	ΕΣΣΔ (95)
248 Ξυλεία άπλωσ κατεργασμένη	30,3	24,4	ΕΣΣΔ (51), Ρουμανία(31), Τσεχοσλοβακία(9)
024 Τυριά	29,2	7,2	Ούγγαρια (79), Βουλγαρία (11), Ρουμανία (10)
522 Ανόργανα χημικά στοιχεία, όξειδια κλπ	26,7	9,6	ΕΣΣΔ (47), Βουλγαρία (30), Ρουμανία (22)
035 Ψάρια άποξηραμένα, άλιπαστα, καπνιστά	24,4	6,5	Ρουμανία (51), Βουλγαρία (43)
652 Υφάσματα βαμβακερά	24,3	5,9	Τσεχοσλοβακία (29), Πολωνία(23), Ούγγαρια(22)
722 Έλκυστήρες	23,4*	22,0	Τσεχοσλοβακία (40), ΕΣΣΔ (25), Ρουμανία (19)
673 Ράβδοι κλπ έκ σιδήρου και χάλυβος	21,4	18,4	Τσεχοσλοβακία (69), Ούγγαρια (30)
334 Προϊόντα πετρελαίου ραφινάρισμαμένα	21,2*	21,6	Βουλγαρία (60), ΕΣΣΔ (21), Αλβανία (12)
744 Μηχαν. έξοπλ. κινούμενος δια κινήτηρος για την μετακίνηση έμπορευμάτων	20,8*	9,4	ΛΔ Γερμανίας (75), Ούγγαρια (10), Βουλγ. (8)
322 Λιθάνθρακες, λιγνίτες, τύρφη	20,4*	7,6	Πολωνία (76), ΕΣΣΔ (22)
011 Κρέατα ωπά και κατεψυγμένα	16,5	48,7	Ούγγαρια (53), Βουλγαρία (20), Πολωνία (15)
675 Ταινίες σιδήρου και χάλυβος	16,4	8,1	Βουλγαρία(56), Τσεχοσλοβακία (42)
764 Τηλεπικοινωνιακός έξοπλ. λοιπός	15,2*	18,7	ΛΔ Γερμανίας (64), Ρουμανία (29),
523 Λοιπά χημικά άνόργανα κλπ.	---- 13,0	-- 6,6	---- Βουλγαρία (59), Ρουμανία (19), ΕΣΣΔ (10)
333 Άργό πετρέλαιο	2,8*	65,3	ΕΣΣΔ (100)
" " , περιλαμβ. εισαγ. από Λιβύη	(14,0)	(324,6)	
736 Μηχανάι κοπής και μορφοποίησης			
1,2 μετάλλου	14,3	4,3	ΛΔ Γερμανίας(33), Βουλγαρία(21), Πολωνία(17)
781 Αυτόκίνητα έπιβατηγά	5,6	4,8	ΕΣΣΔ (32), Ρουμανία(28), Πολωνία(19)
793 Πλοία	6,4	110,4	ΛΔ Γερμανίας (30), Πολωνία(22), Βουλγαρία(21)

* Προϊόντα πού ή εισαγωγή τους πραγματοποιείται ή εξαρτάται σέ σημαντικό βαθμό από τό κράτος.

Σημείωση : Περιλαμβάνονται οί ομάδες της ΤΤΔΕ (3ψήφιοι κωδικοί) πού οί εισαγωγές τους από ΧΚΕ ξεπέρασαν τά 5 έκ. \$ και συμμετείχαν στίς συνολικές εισαγωγές μέ ποσοστό άνω του 10%. Παρατίθενται και μερικά προϊόντα πού παρουσιάζουν ιδιαίτερο ένδιαφέρον.

Πηγή : Έπεξεργασία στοιχείων ΕΣΥΕ.